

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра міжнародних відносин та регіональних студій

КИРИЛЮК ДАРИНА ВІТАЛІЇВНА

**ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ
В ПІВНІЧНІЙ КОРЕЇ**

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:

РОМАНЮК НАТАЛІЯ ІВАНІВНА

кандидат географічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 9 засідання

кафедри міжнародних відносин

і регіональних студій

від 11 квітня 2025 р.

завідувач кафедри

_____ проф. Коцан Н.Н.

Луцьк 2025

АНОТАЦІЯ

Кирилюк Д. Проблема дотримання прав людини в Північній Кореї

Рукопис. Випускна робота бакалавра за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, ОПП Міжнародні відносини. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2025. 57 с. укр.

У першому розділі проведено теоретичний аналіз концепції прав людини, їх класифікації та методів дослідження у міжнародних відносинах. Визначено основні міжнародно-правові акти, що регулюють захист прав людини, та проаналізовано сучасні наукові підходи до їх трактування.

Другий розділ присвячено дослідженню факторів, що сприяють систематичним порушенням прав людини в КНДР. Окремо розглянуто політичні, економічні та правові аспекти, включаючи авторитарний режим, централізовану економіку, дефіцит продовольства, відсутність незалежної судової системи та використання законодавства для репресій.

Третій розділ зосереджено на реакції міжнародної спільноти на порушення прав людини в Північній Кореї, включаючи санкції ООН, США, ЄС, а також діяльність правозахисних організацій. Проаналізовано вплив цих порушень на міжкорейський діалог та перспективи змін у політиці КНДР щодо прав людини.

За результатами дослідження зроблено висновки. Проблема прав людини в КНДР є комплексною та глибоко вкоріненою в політичній, економічній і правовій системах країни. Систематичні порушення, такі як політичні репресії, примусова праця, функціонування трудових таборів, обмеження свобод слова, пересування та доступу до інформації, зумовлені тоталітарним режимом, ідеологічною ізоляцією та економічною кризою. Міжнародна спільнота застосовує різноманітні інструменти впливу, включаючи санкції, дипломатичний тиск, доповіді правозахисних організацій та спроби залучення КНДР до діалогу, однак їх ефективність залишається обмеженою через замкненість країни, відсутність співпраці з міжнародними організаціями та політичну підтримку режиму з боку окремих держав, таких як Китай і Росія. Питання прав людини є центральним у міжкорейському діалозі, впливаючи на дипломатичні відносини, гуманітарні ініціативи та перспективи регіональної стабільності. Результати дослідження вказують на те, що значні реформи в КНДР можливі лише за умови політичних змін, які б послабили авторитарний контроль і відкрили країну для міжнародної взаємодії. Економічні стимули, зокрема співпраця з Південною Кореєю, та міжнародний тиск можуть сприяти змінам, але їх реалізація ускладнена внутрішньою опозицією режиму та геополітичними факторами. Майбутнє правозахисної ситуації в КНДР залежить від комплексного підходу, що поєднує санкції, дипломатію, гуманітарні програми та підтримку громадянського суспільства.

Табл. – 1, бібліогр. – 49.

Ключові слова: права людини, Північна Корея, міжкорейські відносини, міжнародне право, санкції, тоталітаризм.

ABSTRACT

Kyryliuk D. The Issue Violations of Human Rights in North Korea

Manuscript. Bachelor's Thesis in the Specialty 291 International Relations, Public Communications, and Regional Studies, Educational and Professional Program in International Relations. Lesya Ukrainka Volyn National University. Lutsk, 2025. 57 p. Ukrainian.

The first chapter provides a theoretical analysis of the human rights concepts, their classification as well as research methods in international relations. It identifies key international legal instruments regulating human rights protection and examines contemporary scholarly approaches to the interpretation.

The second chapter is devoted to investigating the factors contributing to systematic human rights violations in the DPRK. It separately addresses political, economic and legal aspects, including the authoritarian regime, centralized economy, food shortages, lack of an independent judiciary, and the use of legislation for repression.

The third chapter focuses on the international community's response to human rights violations in North Korea, including UN, US and EU sanctions, as well as the activities of human rights organizations. It analyzes the impact of such violations on inter-Korean dialogue and the prospects for changes in the DPRK's human rights policy.

The study findings provide that the human rights issue in the DPRK be of key consideration. It is complex and deeply rooted in the country's political, economic, and legal systems. Systematic violations, such as political repression, forced labor, operation of labor camps, restrictions on freedom of speech, movement and access to information are driven by the totalitarian regime, ideological isolation, and economic crisis. The international community employs various tools of influence, including sanctions, diplomatic pressure, and the human rights organizations reports aimed at engaging the DPRK in dialogue. However, their effectiveness remains limited due to the country's isolation, lack of cooperation with international organizations, and political support for the regime from certain states, such as China and Russia. The human rights issue is central to inter-Korean dialogue, affecting diplomatic relations, humanitarian initiatives and prospects for regional stability. The study indicates that significant reforms in the DPRK are possible only with political changes that weaken authoritarian control and open the country to international engagement. Meanwhile, economic incentives, such as cooperation with South Korea and increased international pressure may facilitate gradual changes, though their implementation remains challenging due to the regime's internal opposition and geopolitical factors. The future of the human rights situation in the DPRK depends on a comprehensive approach combining sanctions, diplomacy, humanitarian programs, and support for civil society.

Tables – 1, Bibliography – 49.

Keywords: human rights, North Korea, inter-Korean relations, international law, sanctions, totalitarianism.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	7
1.1. Права людини: основні підходи до трактування і класифікації.....	7
1.2. Стан досліджуваності проблеми в сучасній науковій літературі	12
1.3. Основні методи дослідження прав людини в міжнародних відносинах	16
РОЗДІЛ 2. ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КНДР	21
2.1. Політичні фактори.....	21
2.2. Економічні фактори	26
2.3. Правові фактори	32
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КНДР ТА ЇХ НАСЛІДКИ	35
3.1. Особливості проблеми забезпечення прав людини в Північній Кореї.....	35
3.2. Реакція міжнародної спільноти на ситуацію з правами людини в Північній Кореї.....	41
3.3. Вплив прав людини на діалог між КНДР та Республікою Кореєю	44
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

Актуальність теми. Проблема прав людини у Північній Кореї є однією з найбільш гострих та дискусійних у сучасному міжнародному праві та політиці. Незважаючи на численні міжнародні ініціативи та механізми контролю за дотриманням прав людини, ситуація у КНДР залишається критичною. У звітах міжнародних організацій регулярно фіксуються масові порушення прав і свобод громадян, включаючи обмеження свободи слова, політичних прав, переслідування опозиційних діячів, катування та примусову працю.

Актуальність дослідження зумовлена кількома ключовими факторами. По-перше, Північна Корея є однією з найбільш закритих держав світу, що ускладнює міжнародний моніторинг та ефективне реагування на порушення прав людини. По-друге, політика Пхеньяна у сфері прав людини безпосередньо впливає на міжкорейські відносини, оскільки Південна Корея, як демократична держава, систематично привертає увагу світової спільноти до репресивного характеру північнокорейського режиму. По-третє, правозахисні питання є предметом дипломатичних переговорів та міжнародних санкцій, що демонструє взаємозв'язок між внутрішньою політикою КНДР та її зовнішньополітичними відносинами.

Перспективи поліпшення ситуації через дипломатію та санкції залишаються дискусійними. Тому дослідження проблеми прав людини у Північній Кореї є не лише актуальним, а й важливим для формування ефективної міжнародної політики щодо КНДР. Аналіз взаємозв'язку між внутрішньополітичними процесами у Північній Кореї та міжкорейськими відносинами сприяє глибшому розумінню сучасних викликів у сфері прав людини та міжнародного права.

Об'єктом дослідження є права людини в Північній Кореї.

Предметом дослідження є особливості порушення прав людини в КНДР та їхній вплив на міжкорейські відносини.

Метою дослідження є аналіз проблеми дотримання прав людини в Північній Кореї та їх впливу на міжкорейські відносини, з урахуванням міжнародно-правових стандартів і механізмів їх захисту.

Завдання дослідження:

- узагальнити основні теоретичні підходи до вивчення прав людини у міжнародних відносинах;
- проаналізувати наукові дослідження щодо проблематики прав людини у міжнародних відносинах;
- визначити фактори, що сприяють систематичним порушенням прав людини в КНДР;
- оцінити реакцію міжнародної спільноти на ситуацію з правами людини в Північній Кореї;
- дослідити вплив порушень прав людини на міжкорейський діалог.

У процесі написання бакалаврської роботи було використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: порівняльно-правовий, історико-правовий, емпіричний, вивчення документів та івент-аналіз. Вище перераховані методи дали змогу провести комплексне дослідження проблеми дотримання прав людини в КНДР та її впливу на міжкорейські відносини.

Практичне значення дослідження. Матеріали дослідження можуть бути використані при підготовці та викладанні таких ОК як «Зовнішня політика держав світу», «Міжнародні відносини і світова політика» та ін.

Апробація. Основні висновки роботи апробовані на IV Всеукраїнському науково-практичному форумі РЕПІТ (м. Луцьк, 15.05.2025 р.)

Структура бакалаврської роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків та списку використаних джерел, що складається з 49 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1. Права людини: основні підходи до трактування і класифікації

Права людини є фундаментальною категорією міжнародного права, що формувалася протягом століть під впливом політичних, соціальних, економічних та культурних чинників. У сучасному правознавстві вони визначаються як система загальноновизнаних норм і принципів, що гарантують кожній особі свободи та можливості реалізації власного потенціалу без дискримінації чи утисків з боку держави або інших суб'єктів права. Згідно з положеннями Загальної декларації прав людини, ухваленої Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, права людини є невід'ємними та належать кожній особі від народження. Цей документ заклав основу для подальшого розвитку міжнародних стандартів у сфері прав людини та створення спеціалізованих механізмів їх захисту на національному та наднаціональному рівнях [5, с. 40–52].

У міжнародному праві визначення прав людини зазнало значної еволюції. Спочатку вони розглядалися як природні права, тобто такі, що існують незалежно від державного регулювання. З розвитком суспільних відносин і правових систем права людини почали набувати позитивістського характеру, що передбачало їх закріплення у міжнародних договорах і конституціях держав. Вагомий внесок у розуміння цієї концепції зробили представники правової науки, зокрема П. Рабінович, який наголошував на соціально-антропній сутності основоположних прав людини [25, с. 10–16]. Він зазначав, що права людини є не лише юридичною, а й соціальною категорією, що відображає цінності суспільства та потреби особистості у певному історичному контексті.

З точки зору класифікації прав людини існує кілька наукових підходів. Найбільш поширеною є класифікація за змістовими критеріями, відповідно до

якої виділяють 5 категорії прав людини (Табл. 1.1.). Ця класифікація дає змогу більш системно аналізувати права людини та забезпечувати їх належний захист.

Таблиця 1.1.

Класифікація прав людини*

Категорія прав	Приклади
Громадянські права	право на життя, особисту недоторканність, свободу від катувань, свободу пересування
Політичні права	право на участь у державному управлінні, свобода слова, свобода мирних зібрань, свобода об'єднань
Соціально-економічні права	рівність можливостей у сфері праці, доступ до освіти, охорона здоров'я, соціальний захист
Культурні права	збереження культурної ідентичності, розвиток наукової діяльності, свобода творчості
Колективні права	права корінних народів, етнічних меншин, соціальних спільнот

*Складено автором за: [18].

Важливим аспектом класифікації прав людини є їх взаємопов'язаність і неподільність. Згідно з міжнародними стандартами, всі права людини є взаємозалежними, а їх реалізація неможлива без комплексного підходу. Наприклад, обмеження соціально-економічних прав неминуче вплине на реалізацію політичних і громадянських прав. У цьому контексті особливої уваги заслуговують дослідження А. М. Колодія та А. Ю. Олійника, які розглядають права людини як комплексну правову категорію, що включає не лише права і свободи, а й відповідні обов'язки громадян перед державою та суспільством [10].

Важливим етапом у формуванні сучасних концепцій прав людини стало ухвалення низки міжнародно-правових актів, які закріпили основні стандарти у цій сфері та створили механізми для їхньої імплементації на національному рівні. В цьому контексті слід розглянути ключові міжнародно-правові документи, що визначають основні права та свободи людини.

Одним із перших і найважливіших міжнародних документів у сфері прав людини є Загальна декларація прав людини, ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. Цей документ став фундаментом для розвитку

міжнародного правозахисного руху та був першим нормативним актом, який комплексно окреслював базові права і свободи людини, включаючи право на життя, свободу та безпеку особи, заборону рабства і катувань, рівність перед законом, свободу думки, совісті та релігії, а також право на освіту та працю. Загальна декларація прав людини не є юридично обов'язковим документом, проте її норми стали основою для багатьох міжнародних договорів та конституцій держав [7].

Наступним важливим кроком у закріпленні прав людини на міжнародному рівні стало прийняття 16 грудня 1966 р. двох ключових міжнародних пактів: Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права. Перший документ визначає такі права, як право на життя, свободу від катувань та жорстокого поводження, право на справедливий судовий розгляд, свободу вираження поглядів, свободу мирних зібрань, а також право брати участь в управлінні державними справами. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права закріплює зобов'язання держав щодо забезпечення права на працю, соціальний захист, охорону здоров'я, освіту та культурний розвиток. Обидва пакти мають юридично обов'язкову силу для держав, які їх ратифікували, і створюють механізми контролю за їхнім дотриманням, включаючи можливість подання державами періодичних звітів до Комітетів ООН [16, 17].

У європейському контексті ключовим документом у сфері захисту прав людини є Європейська конвенція з прав людини, підписана 4 листопада 1950 р. Ця Конвенція була розроблена Радою Європи та набрала чинності 3 вересня 1953 р. Вона гарантує основні громадянські та політичні права, включаючи право на життя, заборону катувань, право на справедливий суд, право на повагу до приватного та сімейного життя, свободу вираження поглядів, свободу зібрань та асоціацій. Важливою особливістю Конвенції є створення Європейського суду з прав людини, який забезпечує розгляд скарг від фізичних осіб на порушення їхніх прав державами-учасницями. Рішення цього суду є обов'язковими для виконання відповідними державами [11].

Ще одним важливим міжнародним документом у сфері захисту прав людини є Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, ухвалена ООН 10 грудня 1984 р. Ця Конвенція встановлює юридично обов'язкові зобов'язання держав щодо попередження та кримінального переслідування випадків катувань, а також забезпечення правового захисту жертв таких дій. Документ передбачає обов'язок держав-учасниць вживати всіх необхідних заходів для запобігання катуванням у межах своєї юрисдикції та заборону видачі осіб, які можуть зазнати катувань у країні призначення. Контроль за дотриманням Конвенції здійснює Комітет ООН проти катувань, який розглядає періодичні звіти держав, а також може приймати індивідуальні скарги [12].

У процесі становлення та розвитку міжнародного механізму захисту прав людини вагому роль відіграють ключові міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Рада Європи, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Міжнародний кримінальний суд (МКС). Вони здійснюють нормативне, контрольне та судове забезпечення дотримання прав людини в усьому світі, що сприяє їх ефективному захисту та розвитку відповідних правових механізмів [5, с. 40–52].

ООН є основною міжнародною організацією, яка займається захистом прав людини на глобальному рівні. Її діяльність у цій сфері розпочалася з прийняття Загальної декларації прав людини 10 грудня 1948 року, що стало фундаментом для розробки міжнародних стандартів у цій галузі. Крім того, у рамках ООН функціонують такі органи, як Рада з прав людини, Управління Верховного комісара ООН з прав людини, а також спеціальні договірні органи, що контролюють виконання відповідних міжнародних конвенцій. Також важливу роль відіграє механізм універсального періодичного огляду, який дозволяє здійснювати оцінку дотримання державами їхніх міжнародних зобов'язань у сфері прав людини [18, с. 152–154].

Рада Європи є ще однією важливою міжнародною організацією, що здійснює захист прав людини, зокрема через прийняття та реалізацію

Європейської конвенції з прав людини 1950 року. Цей документ гарантує громадянські та політичні права особи, а його виконання забезпечується діяльністю Європейського суду з прав людини. Суд розглядає скарги осіб на порушення їхніх прав, а його рішення є обов'язковими для виконання державами-учасниками. Унікальність цього механізму полягає в можливості кожної людини звернутися до міжнародного судового органу з метою захисту своїх прав, що значно підвищує рівень їхнього дотримання [25, с. 10–16].

Організація з безпеки і співробітництва в Європі також відіграє важливу роль у сфері захисту прав людини, зосереджуючись на моніторингу ситуації з правами людини в державах-учасниках та наданні рекомендацій щодо покращення їхнього стану. ОБСЄ діє через свої інституції, зокрема Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ), яке здійснює спостереження за виборами, моніторинг дотримання прав людини та підтримку громадянського суспільства. Важливим аспектом роботи ОБСЄ є її діяльність у сфері попередження конфліктів і захисту прав національних меншин, що сприяє стабільності та розвитку демократичних інститутів у державах-учасниках [10].

Міжнародний кримінальний суд є постійним судовим органом, створеним для притягнення до відповідальності осіб, винних у скоєнні найтяжчих міжнародних злочинів, таких як геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності. Його діяльність базується на Римському статуті, ухвалену в 1998 році, і передбачає індивідуальну кримінальну відповідальність осіб за злочини, що порушують фундаментальні права людини. МКС сприяє зміцненню міжнародного правопорядку, забезпечуючи невідворотність покарання за найтяжчі порушення прав людини та відновлення справедливості для жертв міжнародних злочинів [5, с. 40–52].

Отже, права людини є універсальною категорією, яка охоплює всі сфери суспільного життя та забезпечує рівні можливості для всіх осіб, незалежно від їхнього походження, статусу чи переконань. Еволюція прав людини від природного до позитивістського підходу сприяла їхньому закріпленню в міжнародних і національних правових актах, що створило ефективні механізми

їх реалізації та захисту. Класифікація прав людини дозволяє розглянути їх у комплексі та забезпечити належний рівень гарантій у правовій системі. Незважаючи на існування міжнародних стандартів і механізмів захисту, питання дотримання прав людини залишається актуальним і потребує постійної уваги з боку держав, громадянського суспільства та міжнародних організацій.

1.2. Стан досліджуваності проблеми в сучасній науковій літературі

Аналіз наукових праць щодо прав людини в міжнародних відносинах засвідчує суттєве розширення наукового дискурсу навколо даної проблематики, що відображається у численних дослідженнях, звітах міжнародних організацій та урядових аналітичних документах. Зокрема, проблематика прав людини знаходиться у центрі уваги міжнародних інституцій, таких як ООН, Amnesty International та Human Rights Watch, які систематично здійснюють моніторинг, оцінку та прогнозування ситуації з дотриманням прав людини у різних країнах та регіонах світу.

Одним із ключових документів, що визначають загальні стандарти та принципи у сфері захисту прав людини, є Загальна декларація прав людини 1948 р., яка була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН і стала фундаментальним документом у галузі міжнародного права. Відтоді було розроблено численні міжнародні конвенції та договори, зокрема Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.) та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.). Дані документи створили основу для розвитку системи захисту прав людини на міжнародному рівні.

Науковий аналіз проблеми прав людини в міжнародних відносинах включає вивчення як історичних, так і сучасних аспектів розвитку цієї сфери. Дослідження Прієшкіної О. В. [23, с. 33–40] присвячене аналізу специфіки реалізації прав людини в Україні, зокрема проблемам правозастосування та

ефективності механізмів захисту правових інтересів громадян. Авторка розглядає питання правової відповідальності держави у контексті міжнародного права та взаємодії з міжнародними правозахисними організаціями.

У свою чергу, праця Суценка В. М. [29, с. 28–32] спрямована на дослідження проблем реалізації та захисту прав людини через призму верховенства права. Автор вказує на структурні недоліки правозахисної системи, зокрема на відсутність ефективних механізмів судового захисту, що призводить до порушень прав людини у різних сферах суспільного життя. Його дослідження базується на аналізі міжнародних стандартів та їхньої імплементації в Україні.

Андрущенко О. П. [1, с. 45–50] досліджує проблему захисту прав людини у контексті глобалізаційних трансформацій. У своїй роботі автор наголошує на впливі глобальних політичних та економічних змін на формування міжнародних стандартів у сфері прав людини, а також розглядає нові виклики, які постають перед міжнародною спільнотою у зв'язку з трансформацією міжнародних відносин. Зокрема, він аналізує діяльність таких міжнародних організацій, як Amnesty International та Human Rights Watch, які відіграють значну роль у моніторингу дотримання прав людини у світі.

Звіти Amnesty International є важливим джерелом інформації про стан дотримання прав людини у різних країнах. Наприклад, у своїх щорічних звітах організація висвітлює випадки порушень прав людини, оцінює дії урядів та пропонує рекомендації щодо покращення ситуації. Аналізуючи звіти за останнє десятиліття, можна зробити висновок, що найбільш проблемними сферами залишаються свобода слова, права мігрантів, насильство щодо жінок та порушення прав людини в умовах збройних конфліктів.

Human Rights Watch також здійснює масштабний моніторинг ситуації з правами людини та публікує детальні аналітичні звіти, які містять рекомендації для урядів, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Одним із важливих напрямів їхньої діяльності є документування воєнних злочинів, порушень гуманітарного права та випадків катувань у місцях позбавлення волі. Так, у своїх останніх звітах організація привертає увагу до порушень прав

людини у країнах Близького Сходу, Азії та Африки, де тривають збройні конфлікти.

ООН, зі свого боку, є ключовим міжнародним суб'єктом, що визначає глобальну політику у сфері захисту прав людини. Організація ухвалює резолюції, розробляє міжнародні договори та здійснює моніторинг виконання міжнародних зобов'язань державами-учасниками. У цьому контексті особливого значення набуває діяльність Ради ООН з прав людини, яка регулярно проводить розслідування порушень прав людини та надає рекомендації щодо їх подолання.

Питання прав людини в міжнародному праві залишається одним із найбільш дискусійних аспектів сучасної правової науки. Основні концепції щодо прав людини в контексті міжнародного права формувалися протягом століть, але найбільшого розвитку ця тема набула в ХХ столітті після ухвалення Загальної декларації прав людини 1948 року. Згодом розроблено та ратифіковано низку міжнародних договорів, які закріпили правовий статус людини на глобальному рівні, серед яких Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966).

Наукова дискусія довкола універсальності прав людини є однією з ключових у сучасному правознавстві. Традиційно концепція універсальності передбачає, що основні права людини є невід'ємними та поширюються на всіх людей незалежно від їхньої національності, культури чи релігії. Однак критики цього підходу вказують на: існування різних правових і культурних традицій, що впливають на зміст та реалізацію прав людини; функціонування правових систем, заснованих на шаріаті, у ряді ісламських держав, що суттєво відрізняються від західної моделі прав людини.

Важливим аспектом сучасної дискусії є роль позитивних обов'язків держави у сфері прав людини, що було детально проаналізовано Шевчуком С. В. [32, с. 55–64]. У своїй праці автор наголошує на тому, що держава повинна: утримуватися від порушення прав людини; активно сприяти їх реалізації через створення відповідного правового та інституційного середовища.

Полеміка щодо універсальності прав людини також пов'язана з питанням забезпечення стабільності конституційного ладу держав. Веніславський Ф. В. [3, с. 105–112] досліджує цю проблему у контексті українського конституційного права, вказуючи на те, що:

- забезпечення прав людини є одним із ключових чинників стабільності правової системи;
- ефективне впровадження міжнародних стандартів сприяє зміцненню демократичних інституцій та запобігає узурпації влади.
- критики універсального підходу до прав людини звертають увагу на те, що цей концепт:
 - є продуктом західної правової традиції, що може не враховувати специфіку інших цивілізацій;
 - спонукає до висування альтернативних моделей, зокрема «азійської моделі прав людини», яка підкреслює пріоритет громадянських обов'язків перед індивідуальними правами.

У сучасній науковій літературі існує широкий спектр поглядів щодо питання універсальності прав людини. Деякі дослідники наголошують на необхідності гнучкого підходу, що враховує: загальнолюдські цінності; специфіку національних правових систем; концепцію «інтеркультурного правознавства», яка визнає значущість національних традицій, але наполягає на дотриманні базових стандартів у сфері прав людини.

Таким чином, аналіз сучасної наукової літератури свідчить про те, що питання універсальності прав людини продовжує залишатися предметом живих наукових дискусій. Незважаючи на існування різних підходів до цієї проблеми, більшість дослідників погоджуються, що ефективне забезпечення прав людини є одним із основних факторів, що сприяють міжнародній стабільності та розвитку правової держави.

1.3. Основні методи дослідження прав людини в міжнародних відносинах

Проблематика дослідження прав людини в міжнародних відносинах є надзвичайно актуальною та багатовимірною, що зумовлює необхідність застосування різноманітних методів дослідження для аналізу правових систем, що забезпечують права людини. Зокрема, у наукових дослідженнях широко застосовуються порівняльно-правовий та історико-правовий методи, які дозволяють не лише виявити особливості правового регулювання у різних країнах, а й прослідкувати динаміку розвитку міжнародного права у сфері захисту прав людини.

Порівняльно-правовий метод є важливим інструментом у дослідженні міжнародного правозахисного механізму, оскільки дає змогу аналізувати правові системи різних держав, їхні підходи до регулювання прав людини та ефективність реалізації правових норм. Цей метод передбачає порівняння законодавства, судової практики та міжнародних зобов'язань держав з метою визначення загальних тенденцій та особливостей національних правових систем.

Наприклад, аналіз основних міжнародних договорів, таких як Загальна декларація прав людини 1948 року, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року, Європейська конвенція з прав людини 1950 року, дозволяє оцінити ступінь гармонізації міжнародного та національного законодавства [13]. У рамках порівняльного аналізу окрема увага приділяється правовому регулюванню прав людини в країнах Європейського Союзу, США та Китаї, що демонструє суттєві відмінності у підходах до реалізації правозахисних стандартів. Наприклад, країни ЄС керуються принципом верховенства права та імплементують міжнародні стандарти захисту прав людини на основі рішень Європейського суду з прав людини, тоді як правова система США базується на Конституції та судових прецедентах, а Китай дотримується специфічного поєднання міжнародного та національного підходу, що значною мірою залежить від політичного режиму [6, с. 16].

Застосування цього методу при дослідженні даної теми дозволить встановити ступінь невідповідності правових норм КНДР з міжнародними стандартами у сфері забезпечення прав людини. Наприклад, в роботі співставлено Конституцію й закони КНДР, які регулюють права людини із Загальною декларацією прав людини, Резолюціями ООН, та іншими міжнародно-правовими документами. Це дасть можливість сформулювати рекомендації щодо вирішення проблеми порушення прав людини в КНДР,

Історико-правовий метод дозволяє прослідкувати еволюцію міжнародних стандартів у сфері прав людини та виокремити основні етапи розвитку правозахисних механізмів. Формування концепції прав людини в міжнародному праві має глибокі історичні корені, що сягають часів прийняття Великої хартії вольностей 1215 року та Декларації прав людини і громадянина 1789 року. Проте найбільш вагомі зміни відбулися у XX столітті, коли після Другої світової війни було створено Організацію Об'єднаних Націй, що започаткувала глобальну систему захисту прав людини.

Зокрема, ухвалення Загальної декларації прав людини у 1948 році стало фундаментальним кроком у розвитку міжнародного правозахисного механізму, заклавши основи сучасних стандартів захисту прав і свобод людини [33]. Надалі прийняття міжнародних пактів 1966 року сприяло розширенню договірно-правової бази, а створення Європейського суду з прав людини у 1959 році значно посилило механізм контролю за виконанням державами своїх міжнародних зобов'язань. Історичний аналіз свідчить про поступове розширення сфери міжнародного захисту прав людини, що знайшло відображення у прийнятті нових конвенцій, таких як Конвенція ООН про права дитини 1989 року та Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 року [6, с. 18].

За допомогою цього методу у даному дослідженні можна простежити, як із 1948 р. змінювалися конституційні положення, ідеологія чучхе/сонгун і реакція ООН на проблему дотримання прав людини у КНДР. Цей метод може показати причинно-наслідкові зв'язки між політичними трансформаціями Пхеньяна та рівнем забезпечення прав людини протягом тривалого періоду.

Окрім традиційних методів у дослідженнях прав людини в міжнародних відносинах важливе місце займають також методи, властиві дослідженням у сфері міжнародних відносин. Серед них варто виділити вивчення документів та інвент-аналіз.

Метод вивчення документів полягає в систематичному аналізі письмових джерел, таких як офіційні документи, звіти, міжнародні угоди, резолюції, нормативно-правові акти, протоколи, стенограми, листи, меморандуми тощо. Цей метод передбачає ретельне збирання, класифікацію, інтерпретацію та оцінку змісту документів для отримання достовірної інформації про певне явище чи процес. У бакалаврській роботі він дозволяє проаналізувати порушення прав людини в КНДР через ключові документи (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт 1966 року, звіти ООН, Amnesty International, Human Rights Watch), оцінити невідповідність політики КНДР міжнародним стандартам, зрозуміти ідеологічні засади (чучхе, сонгун), дослідити вплив порушень на міжкорейські відносини та сформуванню доказову базу для висновків про системний характер порушень і ефективність міжнародних механізмів.

При дослідженні даної теми метод був використаний для вивчення основних міжнародних правових актів, серед яких:

- Загальна декларація прав людини (1948);
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966);
- Конвенція проти катувань (1984);
- Резолюції Ради Безпеки ООН з прав людини.

У випадку КНДР застосування методу вивчення документів свідчить про систематичне невиконання міжнародних зобов'язань. Наприклад, у 2014 році Рада ООН з прав людини ухвалила резолюцію A/HRC/25/L.17, яка:

- закликала притягнути керівництво КНДР до відповідальності за грубі порушення прав людини;
- рекомендувала посилення міжнародного тиску;
- не мала обов'язкової юридичної сили [28, с. 87].

Важливим аспектом вивчення документів є також дослідження механізмів контролю за дотриманням прав людини у межах ООН та інших міжнародних організацій. Наприклад, Комітет ООН з прав людини, створений відповідно до положень Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, здійснює моніторинг дотримання цього документа державами-учасниками, проте відсутність механізму примусового виконання його рекомендацій суттєво обмежує ефективність його діяльності [27, с. 134]. Аналогічно, Рада Безпеки ООН має повноваження накладати санкції на держави, що порушують міжнародні правозахисні норми, але політичні фактори, зокрема право вето постійних членів Ради Безпеки, часто унеможливають ухвалення дієвих рішень щодо таких країн, як КНДР.

Івент-аналіз – це метод дослідження, який передбачає систематичне вивчення конкретних подій або інцидентів у певному контексті для виявлення закономірностей, причинно-наслідкових зв'язків та їхнього впливу на суспільні процеси. Він базується на зборі, класифікації та аналізі даних про події, включаючи їхній час, місце, учасників і наслідки [41].

У даному дослідженні івент-аналіз використовується для вивчення задокументованих випадків репресій, політичних переслідувань і реакції міжнародної спільноти на ці дії уряду КНДР (наприклад, санкцій чи резолюцій ООН). Це дозволяє виявити системний характер порушень, оцінити їхній вплив на міжкорейські відносини та визначити ефективність міжнародних заходів.

Дослідження прав людини в міжнародних відносинах є складним та багатовимірним процесом, що вимагає використання емпіричного методу. Емпіричний метод передбачає аналіз офіційних звітів міжнародних організацій, дослідження статистичних даних щодо порушень прав людини, а також використання інших джерел, що дозволяють отримати об'єктивну картину ситуації в окремій країні. У випадку КНДР систематичні порушення прав людини задокументовані у звітах таких міжнародних структур, як: Управління Верховного комісара ООН з прав людини (OHCHR); Human Rights Watch; Amnesty International.

Наприклад, у звіті Комісії ООН з розслідування ситуації з правами людини в КНДР, опублікованому у 2014 р., було наведено численні факти систематичних репресій, порушень права на свободу вираження думки, катувань та політичних переслідувань [19]. Згідно з даними Amnesty International, у країні діють: табори для політичних в'язнів, де утримуються десятки тисяч осіб без судового розгляду; обмеження свободи слова та цензура; відсутність незалежної судової системи. Ці факти свідчать про масштабні порушення основоположних прав людини в КНДР та необхідність міжнародного втручання для їх припинення.

Застосування порівняльно-правового, історико-правового, івент-аналізу, емпіричного методу, методу вивчення документів у дослідженні прав людини в міжнародних відносинах дає змогу не лише встановити особливості правового регулювання, а й оцінити ефективність міжнародних механізмів захисту прав людини. Аналіз міжнародних стандартів, судової практики, історичного розвитку правозахисної системи, а також додаткових підходів з міжнародних відносин свідчить про те, що сучасне міжнародне право спрямоване на створення ефективних механізмів захисту прав людини. Проте залишається низка викликів, зокрема щодо забезпечення дотримання цих стандартів на національному рівні.

Отже, дослідження проблеми порушення прав людини передбачає комплексне застосування ряду методів, серед яких можна виокремити наступні: порівняльно-правовий, історико-правовий, вивчення документів, івент-аналіз та емпіричний. Застосування цих методів дозволяє не лише досліджувати масштаби порушень прав людини в різних країнах, а й оцінювати ефективність міжнародно-правових механізмів їх захисту, зокрема в контексті резолюцій ООН та інших міжнародних договорів.

РОЗДІЛ 2.

ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КНДР

2.1. Політичні фактори

Політична система Кореїської Народно-Демократичної Республіки є яскравим прикладом авторитарного режиму, який поєднує в собі елементи тоталітаризму та сучасного жорсткого авторитаризму. Вона формується на основі однопартійної структури, культу особи та систематичного використання інструментів ідеологічного впливу, що спрямовані на повний контроль над суспільством. Корені такого режиму сягають безпосередньо періоду після завершення Другої світової війни, коли на Кореїському півострові сформувалися дві протилежні політичні системи: соціалістична, яка підтримувалася Радянським Союзом, та капіталістична, орієнтована на Сполучені Штати Америки. З 1948 р., коли була офіційно проголошена незалежність КНДР, держава почала формувати свою політичну систему, що характеризується високим ступенем централізації влади, жорстким контролем та систематичними репресіями проти будь-яких ознак політичної опозиції [20, с. 133–140].

Основним інструментом утвердження влади є Трудова партія Кореї, яка, незважаючи на формальну наявність інших політичних партій у складі так званого «демократичного фронту», фактично має монополію на управління державою. Партія виконує роль «авангарду» народу, визначаючи загальний вектор суспільного розвитку і контролюючи всі сфери життя. Функціонування виборчих інститутів є номінальним: кандидати, що балотуються до Верховних Народних Зборів, затверджуються ще до початку виборчого процесу, а результати голосувань не відображають реальні політичні настрої громадян. Таким чином, відсутність відкритої політичної конкуренції та незалежних інститутів забезпечує тривале утвердження режиму [20, с. 134].

Ідеологічне підґрунтя політичної системи базується на Концепції чучхе, розробленій Ким Ір Сеном. Ця ідеологія проголошує самостійність, незалежність та автаркію як основні засади державної політики. На практиці ідеологія чучхе перетворюється на могутній механізм легітимації влади, що супроводжується культом особи. Лідер, спочатку Ким Ір Сен, а згодом його нащадки – Ким Чен Ір та Ким Чен Ин – представлені, як непогрішні провідники народу, які мають надздібності, порівнювані з божественними якостями. Масова пропаганда, що охоплює численні мітинги, церемонії, публічні виступи, пісні, фільми та літературні твори, постійно підсилює цей образ і сприяє формуванню беззаперечної лояльності серед населення. Внаслідок цього культ особи стає невід'ємною складовою політичної системи, забезпечуючи не тільки згуртованість, але й підкорення будь-якій критиці влади.

Відсутність демократичних інститутів – ще одна суттєва риса політичного ладу в КНДР. Хоча Конституція держави формально передбачає існування законодавчих органів, таких як Верховні Народні Збори, їхня діяльність суворо регламентована партійною вертикаллю, і фактична роль депутатів обмежується виконанням наказів керівництва. Результати виборів є передвизначеними, а реальна політична участь громадян зводиться до ритуальних процесів, які не надають можливості висловлювати альтернативні погляди чи впливати на державну політику [20, с. 134]. Незалежні спостерігачі та організації, що контролюють виборчі процеси, практично відсутні, що позначається на відсутності прозорості та підзвітності державних органів.

Контроль над інформаційним простором у КНДР реалізується через сувору цензуру та монополізацію медіа державою. Всі засоби масової інформації перебувають під прямим контролем уряду, а будь-які повідомлення, що не узгоджуються з офіційною політикою, або ж піддаються ретельній корекції, або зовсім не виходять у відкритий доступ. Обмеження доступу до зарубіжних медіа, посилена інтернет-цензура та контроль над розповсюдженням інформації сприяють формуванню єдиного наративу, який закріплює ідеологічну домінанту режиму. Завдяки цьому альтернативні точки зору майже не проникають до

населення, що дозволяє владі маніпулювати суспільною думкою та забезпечувати повну інформаційну ізоляцію [14, с. 108–115].

Система репресивного контролю є ключовим елементом режиму. Державний апарат включає численні спецслужби, серед яких Міністерство народної безпеки, Міністерство державної безпеки та інші силові структури, які мають широкі повноваження для здійснення нагляду, затримання та покарання осіб, що висловлюють нелояльність чи критику режиму. Система контролю пронизує всі сфери життя: від сімейних відносин до роботи та освіти. Відомо, що навіть незначне відхилення від офіційної лінії може призвести до серйозних наслідків – як для окремої особи, так і для її родини. Так, система «верств лояльності» визначає соціальний статус громадян, а в разі виявлення «нелояльної» поведінки покарання часто застосовується колективно, що посилює страх і створює атмосферу постійного самоспостереження та недовіри серед населення.

Економічна політика КНДР також має свою специфіку, яка безпосередньо пов'язана з політичним режимом. Офіційна доктрина самодостатності, що випливає з ідеології чучхе, формує жорсткі рамки зовнішньоекономічних зв'язків. Незважаючи на обмеження, у країні спостерігаються неформальні ринкові процеси, які отримали назву «джанмадани». Проте ці ініціативи існують у тіні державного контролю і не здатні змінити базову модель економічного управління. Міжнародний тиск, зокрема санкції, пов'язані з ядерною програмою та порушеннями прав людини, посилюють ізоляцію КНДР, що водночас використовується владою як інструмент мобілізації населення проти зовнішніх загроз [9, с. 91–93].

Ідеологічна пропаганда охоплює всі сфери суспільного життя і є невід'ємною складовою політичної системи. Масштабні заходи – військові паради, масові свята, агітаційні кампанії – постійно проводяться з метою формування єдиного світогляду, що ґрунтується на беззаперечній відданості керівництву та партії. Освіта з раннього віку спрямована на виховання патріотизму та шанобливого ставлення до керівників, що відображається у

навчальних програмах, де значна увага приділяється історії держави та особистості керівників. У підручниках історії та літератури містяться ідеологічні тези, які виключають можливість альтернативних поглядів, що сприяє формуванню монополістичного наративу про «правильність» державної політики.

Особлива увага приділяється ієрархії партійних кадрів, яка формується виключно на основі особистої лояльності до керівництва. Доступ до вищих щаблів влади забезпечується через постійний моніторинг та контроль за діяльністю кадрів, що сприяє виключенню будь-яких ознак конкуренції всередині партії. Рішення приймаються вузьким колом наближених осіб, що не допускає появи альтернативних підходів до управління державою. Персоналізація влади дозволяє керівництву оперативно усувати потенційних суперників, використовуючи розгалужений апарат спецслужб.

Порівнюючи досвід інших авторитарних режимів, можна відзначити, що унікальність КНДР полягає у високому рівні ізоляції від зовнішнього світу та акценті на ідеологічній самотності [20]. На відміну від деяких інших авторитарних країн, які допускають елементи ринкової економіки чи співпраці з міжнародними інвесторами, Пхеньян наполягає на збереженні концепції повної самодостатності. Проте навіть у таких умовах державне керівництво змушене адаптуватися до сучасних реалій, поступово впроваджуючи обмежені економічні ініціативи для забезпечення виживання країни.

Міжнародний тиск і санкції, спрямовані проти КНДР, мають подвійний вплив. З одного боку, вони стають каталізатором для внутрішніх репресивних заходів, з іншого – використовуються владою як доказ загрози зовнішнього втручання. Офіційна риторика акцентує увагу на поняттях «єдності», «самостійності» та «національної гордості», що посилює консолідацію суспільства навколо керівництва та створює образ держави, яка протистоїть зовнішнім впливам. Такий підхід дозволяє масово мобілізувати населення і водночас маскувати внутрішні проблеми, зокрема економічну відсталість та порушення прав людини.

У підсумку, політична система КНДР характеризується повною концентрацією влади в руках єдиної партії, культовим возвеличенням особистості керівника, відсутністю демократичних інститутів, повним контролем над інформаційним простором та широким використанням репресивних заходів. Ці риси забезпечують сталість режиму попри зовнішній тиск і внутрішні економічні виклики. Незважаючи на певні ознаки неформальних економічних ініціатив, структура державного управління залишається жорстко централізованою, а система контролю – надзвичайно ефективною у пригніченні будь-яких ознак опозиції.

Аналіз політичного ладу КНДР свідчить, що цей режим поєднує в собі елементи традиційного тоталітаризму з сучасними механізмами авторитарного управління, що дозволяє не лише зберігати владу протягом десятиліть, а й адаптуватися до зовнішніх викликів. Безперервна пропаганда, контроль над інформацією, жорстка цензура та систематичні репресії залишаються основними інструментами, за допомогою яких уряд підтримує свою легітимність та стабільність. У світлі сучасних міжнародних дискусій щодо порушень прав людини та недопущення демократичних процесів, політичний режим Пхеньяна залишається одним із найбільш закритих та авторитарних прикладів сучасного світу.

Таким чином, комплексний аналіз політичної системи КНДР дозволяє стверджувати, що державний устрій базується на консолідації влади через монополію однієї партії, ідеологічну маніпуляцію, культивування особистості та систематичне придушення будь-яких ознак політичної конкуренції. Ці особливості роблять КНДР унікальним прикладом сучасного авторитарного режиму, що, попри зовнішній тиск та санкції, продовжує зберігати свою ізольовану, закриту систему управління, яка суттєво впливає на внутрішню політичну ситуацію і сприяє порушенню прав людини в країні.

2.2. Економічні фактори

У сучасних дослідженнях міжнародних відносин та економічної історії багато уваги приділяється аналізу централізованих економічних моделей, що впливають на рівень життя населення. Одним із найвиразніших прикладів таких моделей у XX ст. та на початку XXI ст. є економічна система КНДР, сформована під сильним ідеологічним впливом та на основі політики ізоляціонізму. Закритість кордонів, однопартійна система управління та жорсткий централізований контроль над ресурсами призвели до виникнення низки економічних і соціальних проблем, серед яких стійкий дефіцит продовольства, повторювані гуманітарні кризи та систематичні порушення прав людини. Дослідники, зокрема Киричук, зазначають, що унітарна централізована структура економіки створює передумови для обмеження доступу населення до базових благ, водночас посилюючи позиції політичної верхівки [9, с. 90].

Централізований розподіл ресурсів, глибоке адміністративне втручання державних органів у всі сфери господарської діяльності та відсутність конкуренції на ринку формують умови, коли виробництво, розподіл і споживання товарів і послуг перебувають під контролем правлячої партії або вузького кола наближених до влади осіб. В умовах такої організації економічних процесів ціноутворення та визначення пріоритетів часто не враховують реальних потреб населення. Як результат, значна частина громадян не отримує достатніх доходів, а розподіл продукції здійснюється за непрозорими механізмами, що призводить до посилення бідності та соціальної нерівності. На думку фахівців, така система може забезпечувати швидку мобілізацію ресурсів у короткостроковій перспективі, але в довгостроковому плані вона гальмує економічний розвиток, спричиняє хронічний дефіцит ресурсів та деградацію інфраструктури [9, с. 90].

З історичної точки зору, КНДР успадкувала певні елементи радянської моделі планової економіки, зокрема, домінування державного сектора, відсутність приватної власності на засоби виробництва та сувору регламентацію

виробничих процесів. Поєднання цих характеристик з ідеологічними засадами чучхе стало підґрунтям для формування економічної системи з ізоляціоністським характером. Регулярна конфронтація з міжнародною спільнотою, що супроводжується санкціями та обмеженням зовнішньої торгівлі, ще більше підсилює вразливість північнокорейської економіки. Підприємства, орієнтовані на внутрішній ринок, змушені працювати з застарілими технологіями та в умовах обмежених ресурсів, що призводить до повільного занепаду індустріальної бази, а сільське господарство страждає від хронічної нестачі добрив і сучасної техніки. Ця ситуація не лише знижує загальний рівень добробуту, але й унеможлиблює стабільне економічне зростання у довгостроковій перспективі.

Одним із найгостріших наслідків централізованої економічної політики є дефіцит продовольства. Державне нехтування принципом саморегулювання ринку та зворотного зв'язку між виробником і споживачем, нераціональне використання сільськогосподарських угідь і централізований розподіл продовольчих ресурсів призводять до того, що населення страждає від нестачі основних продуктів харчування, особливо в періоди посух та неврожаїв [31]. У таких умовах гуманітарні кризи стають регулярним явищем, що вимагає втручання міжнародних організацій, здатних надавати продовольчу допомогу. Проте політичні обмеження та труднощі з контролем за розподілом гуманітарних ресурсів призводять до того, що значна частина допомоги може бути використана на зміцнення влади правлячої еліти замість поліпшення становища найбільш уразливих верств населення.

Наслідки дефіциту продовольства виражаються не лише в голоді, а й у масовому недоїданні, що супроводжується зниженням фізичного та розумового розвитку дітей і зниженням працездатності дорослих. Недостатнє споживання білків, вітамінів та інших життєво важливих речовин спричиняє розповсюдження захворювань і знижує загальний економічний потенціал суспільства. Ця проблема ще більше посилюється дефіцитом медичних послуг,

оскільки відсутність сучасної медичної інфраструктури та ліків позбавляє населення належної підтримки під час епідемій чи кризових ситуацій.

Гуманітарні кризи, що виникають у контексті централізованої економічної політики, ускладнюються тим, що держава монополізує як матеріальні, так і інформаційні ресурси. Інформація про реальні масштаби проблем часто приховується або викривляється, що ускладнює діяльність міжнародних організацій і волонтерських груп, які прагнуть надати допомогу. Будь-яке зовнішнє втручання сприймається як загроза суверенітету чи спосіб впливу на внутрішню політику, тому підтримка надходить переважно лише тоді, коли криза досягає очевидних масштабів, що неможливо приховати навіть від найбільш закритих медіа [31, с. 56].

Примусова праця та економічна експлуатація населення є логічним наслідком централізованої економічної моделі. Держава встановлює правила для всіх галузей господарської діяльності та фактично контролює засоби виробництва, що призводить до обмеження можливостей громадян у виборі місця роботи та способу заробітку. За даними дослідників, зокрема Антоніва [2], у КНДР функціонує розгалужена система трудових норм і «добровільно-примусових» кампаній, коли громадяни змушені виконувати певні обов'язки під загрозою серйозних санкцій, включаючи позбавлення талонів на харчування чи судові переслідування. Це призводить до надмірного навантаження на трудові ресурси, що негативно впливає на фізичне та психічне здоров'я працівників, знижує їхню мотивацію і продуктивність, а також стримує інноваційну активність і спричиняє відтік людського капіталу.

Особливо яскраво економічна експлуатація проявляється в проектах з ідеологічним навантаженням, таких як будівництво монументальних споруд чи створення інфраструктурних об'єктів, спрямованих на демонстрацію «економічної могутності» перед зовнішнім світом. Така мобілізаційна економіка базується на жорсткому підпорядкуванні інтересів окремих громадян загальним цілям держави, що призводить до надмірного використання трудових ресурсів і ігнорування їхніх реальних потреб. Внаслідок цього соціальний розвиток

гальмується, а економіка зазнає системних втрат через відсутність конкуренції та інновацій.

Наявність трудових таборів є одним із найрезонансніших свідчень порушення економічних та громадянських прав, що безпосередньо пов'язано з централізованою системою управління. Хоча офіційні джерела КНДР заперечують існування таких установ, численні свідчення перебіжчиків і дані міжнародних правозахисних організацій підтверджують, що примусова праця в таборах продовжується за умов мінімальних стандартів безпеки та гігієни. Ці установи не лише використовуються для економічної експлуатації, а й мають політичну функцію, служачи засобом залякування та контролю над населенням [2, с. 75].

Економічна нерівність у КНДР проявляється через різкий контраст між умовами життя правлячої еліти та більшості населення. Правляча верства та наближені до неї особи мають доступ до якісного медичного обслуговування, сучасних товарів і кращих житлових умов, тоді як решта громадян ледве забезпечує себе базовими продуктами та послугами. Ця контрастність не лише посилює соціальну напругу, а й активно підтримується політико-ідеологічним апаратом, що популяризує міф про «одностайність» народу як доказ правильності державної політики [2, с. 45].

Відсутність доступу до медичних та соціальних послуг є ще одним ключовим аспектом централізованої економічної моделі. Хоча в теорії соціалістичних систем має існувати безкоштовна медицина, освіта та інші соціальні гарантії, на практиці брак ресурсів, корупційні схеми та нерівномірний розподіл благ призводять до низького рівня надання цих послуг. Лікарні та медичні установи в КНДР часто страждають від нестачі ліків, сучасного обладнання та кваліфікованого персоналу, тоді як окремі спеціалізовані заклади, призначені для правлячої еліти, можуть отримувати сучасні технології за рахунок обходу санкцій. Подібна ситуація поглиблює рівень бідності та соціальної незахищеності населення.

Проблеми освіти мають аналогічний характер. Незважаючи на офіційні заяви про обов'язковість навчання та високий рівень грамотності, багато дітей з бідніших регіонів позбавлені належної освіти через необхідність допомагати сім'ям або через брак ресурсів у навчальних закладах. Це обмежує можливості підготовки висококваліфікованих кадрів і стримує модернізацію економіки, що призводить до замкнутого кола, в якому недофінансування освіти стає основою для подальшої економічної відсталості.

Геополітичні обставини ще більше ускладнюють ситуацію. Як наголошує Киричук В. [9, с. 92], КНДР сприймає будь-які пропозиції зовнішньої допомоги, включно з гуманітарною, як загрозу внутрішній стабільності і потенційне втручання у політику держави. При цьому ключові партнери, зокрема Китай, часто обмежуються точковою економічною підтримкою, що забезпечує лише збереження статус-кво [31, с. 57]. Через це величезний прошарок населення залишається без доступу до базових медичних, соціальних і освітніх послуг, що утруднює оперативне вирішення гуманітарних проблем.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що економічні фактори бідності та відсутності продовольчого забезпечення в КНДР є наслідком комплексної взаємодії внутрішньополітичних, ідеологічних і геополітичних чинників. Високий рівень централізації прийняття рішень, регулярний дефіцит продовольства, гуманітарні кризи, примусова праця з функціонуванням трудових таборів і недостатність базових соціальних послуг створюють замкнене коло недорозвиненості, яке важко розірвати без радикальних реформ у структурі державного управління. За даними Антоніва І. [2, с. 75], реформа таких систем можлива лише за умов серйозного внутрішнього стимулювання та зовнішнього тиску, але навіть тоді процес відбувається повільно і супроводжується численними перешкодами.

Значення централізованої економічної моделі для аналізу рівня життя населення полягає в тому, що вона демонструє, як політичні та ідеологічні чинники можуть впливати на механізми розподілу ресурсів і формувати соціальну нерівність. Незважаючи на теоретичні засади рівноправ'я в

соціалістичних системах, практична реалізація часто призводить до створення привілейованої еліти, що контролює всі ключові сектори економіки, тоді як основна маса населення страждає від злиднів. На цьому тлі гуманітарні кризи виступають не як випадкові епізоди, а як закономірний наслідок відсутності збалансованого підходу до управління соціально-економічними процесами.

Вплив цих чинників виходить за межі національної арени. Поширення бідності, дефіцит продовольства, проблеми з міграцією та ризики епідемій через слабку медичну систему можуть мати регіональні й глобальні наслідки. Сучасні наукові дискусії дедалі частіше наголошують на тому, що вирішення проблем Північної Кореї має враховувати не лише військові аспекти чи ядерно-ракетну програму, а й соціально-економічну площину. Якщо не буде усунуто основні причини гострої економічної нерівності, примусової праці та дефіциту ресурсів, то тривале поліпшення ситуації залишається малоймовірним.

Отже, проблема бідності та відсутності забезпечення в умовах централізованої економіки є багатогранним явищем, яке впливає на порушення прав людини (від примусової праці до функціонування трудових таборів) в КНДР. Лише комплексний підхід, який включає економічні, дипломатичні та гуманітарні інструменти, може забезпечити поступове зниження рівня бідності, поліпшення якості життя населення та розширення доступу до базових соціальних і медичних послуг, що в довгостроковій перспективі сприятиме сталому розвитку суспільства і зможе покращити забезпечення прав людини в країні.

2.3. Правові фактори

Правові фактори в контексті забезпечення прав людини в Корейській Народно-Демократичній Республіці (КНДР) мають надзвичайно важливе значення. Одним із центральних питань є відсутність незалежної судової системи, що значно ускладнює ефективний захист прав і свобод людини. За даними Порубая М. В., держава жорстко регламентує процедуру призначення суддів і обмежує рамки законодавчої бази, що унеможлиблює реалізацію принципів справедливого та неупередженого правосуддя [22, с. 89–96]. Внаслідок цього всі судові процеси, зокрема кримінальні справи, проводяться під постійним контролем владних структур, що руйнує класичний принцип розподілу гілок влади.

Ще одним важливим аспектом є невідповідність національного законодавства загальноприйнятим міжнародним стандартам у сфері захисту прав людини. Фактична ізоляція КНДР і обмежені контакти з зовнішнім світом призводять до нестачі механізмів імплементації положень провідних міжнародних конвенцій. Дослідники вказують на відсутність законодавчих актів, які б гарантували свободу слова, мирних зібрань та належні гарантії недискримінації громадян. У роботах Грея і Лі підкреслюється, що формальний дефіцит такої правової бази створює сприятливі умови для подальшого посилення практик системного тиску з боку держапарату [40, р. 51–73].

Використання законодавства для репресій становить один із найпоширеніших механізмів обмеження громадянських свобод у КНДР. Держава широко застосовує так званий «закон про зраду батьківщини», який дозволяє кваліфікувати будь-які дії чи висловлювання, спрямовані проти офіційної влади, як державну зраду. Серед основних репресивних заходів – притягнення до кримінальної відповідальності за контакти із закордонними структурами, конфіскація майна за участь у непідтверджених «антидержавних» діях, а також суворі обмеження у пересуванні як всередині країни, так і за її

межами. Ці санкції створюють атмосферу постійного страху, що перешкоджає формуванню опозиційних рухів та будь-яких форм публічної критики.

Не можна недооцінювати роль силових структур у забезпеченні контролю над населенням. Управління держбезпекою, внутрішні війська та розвідувальні служби дозволяють партійним елітам вести систематичний нагляд за суспільством і ефективно обмежувати вільний обмін інформацією. Досягнення такої всеохоплюючої підконтрольності є результатом багаторічної політики, яку обґрунтовують ідеологічними засадами «чучхе» та культом особи, що зміцнюють вертикаль влади. Дослідники зазначають, що посилення силових органів є ключовим чинником виживання північнокорейського режиму, оскільки воно блокує будь-які спроби внутрішніх реформ [43]. Серед основних заходів - створення локальних мереж інформаторів для виявлення «неблагонадійної» поведінки, регулярні перевірки місць проживання, а також жорсткий контроль над засобами масової інформації та системою освіти.

Неефективність міжнародного права у контексті КНДР зумовлена кількома факторами. По-перше, державна ізоляція та відсутність конструктивного політичного діалогу з провідними міжнародними організаціями унеможливають належний моніторинг виконання міжнародних угод. По-друге, санкції, запроваджені Радою Безпеки ООН, не завжди сприяють поліпшенню правової ситуації, а інколи навіть посилюють внутрішній порядок, побудований на репресивних механізмах. По-третє, відсутність достатніх важелів впливу з боку міжнародної спільноти суттєво ускладнює впровадження юридичних норм, сумісних з міжнародними стандартами захисту прав людини. Саме тому, як відзначає Порубай М. В. [22], основоположні принципи міжнародного права не знаходять належного відображення в практиці правозастосування КНДР.

Правова система КНДР є невід'ємною частиною загального механізму контролю держави, що сприяє підтриманню ізольованого та авторитарного режиму. Відсутність незалежного судочинства, законодавча ізольованість від міжнародних норм, активне використання норм права для політичних репресій,

всеосяжний вплив силових структур і обмежена ефективність міжнародного права утворюють взаємопов'язану систему, яка не тільки забезпечує стабільність режиму, а й поглиблює соціально-економічні проблеми всередині країни. Така взаємозалежність чинників консолідує владну верхівку навколо ідей, які виправдовують існуючий політичний курс та стримують будь-які зусилля щодо демократизації і реформи правозахисної системи.

Окрім того, правова база КНДР використовується як інструмент легітимації внутрішньої політики. Репресивне застосування права дозволяє державі систематично усувати будь-які ознаки опозиції, що в свою чергу створює передумови для концентрації влади в руках невеликої групи. Такий підхід має далекосяжні наслідки: обмеження можливостей громадян впливати на прийняття рішень і контроль над інформаційним простором призводять до зменшення політичної активності та посилення соціальної ізоляції.

Правові фактори в КНДР становлять комплексну систему, у якій кожен елемент посилює інший. Відсутність незалежного судочинства, невідповідність національного законодавства міжнародним стандартам, використання законодавства для політичних репресій, всеохоплюючий контроль силових структур і неефективність міжнародного права формують основу для збереження ізольованого, авторитарного характеру режиму. Водночас така система сприяє поглибленню соціально-економічних проблем і консолідації владної верхівки навколо ідей, які виправдовують існуючий політичний курс, позбавляючи перспектив реформи та демократичного розвитку.

Таким чином, правовий фактор має важливе значення для проблеми прав людини в КНДР. Лише системний підхід, який включає реформування судової системи, гармонізацію національного законодавства з міжнародними стандартами, а також забезпечення незалежності правозастосування, може сприяти поступовим змінам у правовому полі держави. Однак досягнення таких змін залишається вкрай малоімовірним в умовах повної ізоляції та жорсткого контролю над усіма сферами життя, що характеризують режим у Пхеньяні.

РОЗДІЛ 3.

ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КНДР ТА ЇХ НАСЛІДКИ

3.1. Особливості проблеми забезпечення прав людини в Північній Кореї

Проблема забезпечення прав людини в Корейській Народно-Демократичній Республіці (КНДР) є одним із найгостріших питань міжнародного правозахисного порядку денного. Незважаючи на численні резолюції ООН та моніторингові місії міжнародних організацій, Північна Корея залишається одним із найбільш закритих суспільств, де державна влада уособлюється з монопольним контролем правлячої еліти.

Систематичні порушення прав людини, насамперед масові арешти, викрадення політичних опонентів, застосування фізичного та психічного насильства щодо затриманих, страти без належних судових процедур і широкомасштабне використання трудових таборів, засвідчують наявність серйозних структурних вад у системі політичного та суспільного контролю.

Особливою ознакою правового регулювання в КНДР є надмірна централізація, де найвищий орган управління водночас формально й фактично контролює усі інституції, що мали б гарантувати дотримання прав і свобод людини. Це, своєю чергою, створює основу для численних зловживань у сфері прав людини, які несуть ризик переростання у злочини проти людяності.

Відсутність належної правової процедури при масових арештах та подальших ув'язненнях відображає політику невинуватено жорсткого стримування будь-яких форм інакомислення або проявів критики режиму. Порушуючи основоположні міжнародні стандарти, викладені, зокрема, у Загальній декларації прав людини 1948 року, влада Північної Кореї керується логікою збереження режиму за будь-яку ціну. Відповідно, катування та приниження гідності осіб, яких підозрюють у вчиненні «антидержавних» дій,

перетворено на системну практику. Про це свідчать численні доповіді колишніх в'язнів, які після втечі з КНДР надавали свідчення міжнародним правозахисним організаціям. Інформаційні зведення від правозахисників та неурядових організацій, зокрема «Amnesty International» та «Human Rights Watch», містять численні свідчення про те, що політичні в'язні часто утримуються в трудових таборах (так званих «kwan-li-so»), де вони зазнають примусової праці, нелюдських умов життя та загрози позасудових страт. Окремі кейси, задокументовані в ході спеціалізованих досліджень, підтверджують систематичний характер таких порушень. Визнання цих фактів знаходить відображення і в наукових публікаціях, що розкривають суть каральної політики КНДР [42].

Окрім того, обмеження свободи слова та відсутність незалежних засобів масової інформації визначають інформаційне поле Північної Кореї як одне з найзакритіших у світі. Держава унеможлиблює будь-яку альтернативну точку зору, забороняє імпорт несанкціонованих матеріалів, включаючи книги, газети, журнали й онлайн-контент. Контроль за інтернет-трафіком і використанням мобільних пристроїв настільки суворий, що доступ до зовнішніх ресурсів майже повністю перекрито. На офіційному рівні діяльність журналістів суворо регламентована пропагандистськими директивами, а будь-яке відхилення від офіційної лінії може призвести до судових або позасудових переслідувань. Наукові праці, присвячені аналізу тоталітарних ідеологічних систем, вказують на тісний зв'язок між обмеженням свободи слова та формуванням середовища безкарності для порушників прав людини [8]. В умовах, коли суспільство не має доступу до незалежних джерел інформації, а населення перебуває під постійним інформаційним тиском офіційної пропаганди, будь-яка критика влади трактується як політична змова й карається відповідно до існуючих репресивних механізмів.

Політичне переслідування опонентів режиму набуло ще більшої гостроти за часів правління династії Кімів, починаючи з Кім Ір Сена і далі через Кім Чен Іра до Кім Чен Ина. У кожний історичний період правляча верхівка

дотримувалася принципу централізації влади, утримуючи монопольний контроль над усіма політичними інституціями. Процеси, що уможлиблюють будь-яку дискусію про політичну трансформацію, миттєво придушуються. Інструментарієм для цього виступають політичні чистки, розподіл населення на «благодійні» та «ворожі» елементи, а також активне використання агентурної мережі, яка виявляє потенційні загрози для стабільності режиму.

Репресії, спрямовані на опонентів, охоплюють не лише безпосередньо політично активних діячів, а й членів їхніх родин. У ряді випадків застосовується практика «колективної відповідальності», коли найближчі родичі засудженої особи також відправляються в трудові табори або підлягають різним формам ізоляції. Така політика, вочевидь, суперечить загальновизнаним принципам верховенства права та міжнародним стандартам прав людини, але слугує ефективним механізмом залякування та утримання абсолютної влади.

Важливою ознакою соціального ладу КНДР є так звана система «сонгун», яка базується на ідеї «армія передусім». Ця система не лише орієнтована на військову могутність держави, а й створює ієрархічну структуру суспільства, де статус кожного громадянина залежить від його чи її лояльності до правлячої верхівки. Формальна ідеологічна основа «сонгун» закріплює центральну роль армії в усіх сферах життя й економіки, що часто виправдовує спрямування більшості державних ресурсів на військові потреби [34].

Наслідком такої політики стає глибока соціальна дискримінація на політичному ґрунті: особи, які належать до «неблагодійних» верств, виключені з доступу до певних форм соціальної підтримки, працевлаштування та розвитку. Наукові дослідження, присвячені аналізу внутрішньої політики Північної Кореї, засвідчують, що «сонгун» не лише являє собою пропагандистську концепцію, а й функціонує як конкретний соціальний і політичний механізм, за допомогою якого влада класифікує та контролює населення. Відповідний розподіл часто буває вирішальним фактором при призначенні на посади в армії або державних органах, у можливості виїзду за межі країни або в праві отримувати продукти харчування й інші життєві засоби

на пільгових умовах. Усе це унеможлиблює будь-яку рівність громадян перед законом, перетворюючи політичний лоялізм на головну передумову доступу до базових соціальних благ [34].

Системні порушення прав людини в КНДР, таким чином, складаються з цілого комплексу факторів: від постійного ідеологічного контролю та масових репресій до дискримінаційної соціальної політики. Міжнародні організації неодноразово піднімали питання про порушення міжнародного гуманітарного права і можливі злочини проти людяності, які можуть мати місце в Північній Кореї. Наприклад, доповіді Спеціального доповідача ООН з прав людини в КНДР містять інформацію про політичні переслідування, незаконні затримання, систематичні катування та навіть випадки насильницьких зникнень, що можуть кваліфікуватися як міжнародні злочини.

Відповідні звернення до Комітету з прав людини, розглянуті у світлі Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, підтверджують: держава зобов'язана гарантувати права та свободи громадян, зокрема захист від торгівлі людьми, належні умови утримання під вартою та доступ до справедливого суду. Однак КНДР фактично ігнорує вимоги та рекомендації профільних міжнародних інституцій, виправдовуючи свої дії «загрозами безпеці» й «зовнішнім тиском». У звітах правозахисних організацій часто відзначається, що ізоляційна політика та негативне ставлення до іноземних спостерігачів заважають збору достовірної інформації, а брак доступу до об'єктивних джерел лише поглиблює кризу прав людини. Саме це робить проблему Північної Кореї унікальною в контексті сучасної системи міжнародних відносин [46].

Наукове вивчення питань, пов'язаних із захистом прав людини в КНДР, залишається складним завданням, оскільки більшість даних отримується від біженців та свідків, які залишили територію держави. Проте багато дослідників наголошують, що верифікація таких даних складна, оскільки йдеться про спогади людей, які перебували під сильним психологічним тиском і тривалий час були ізольовані від зовнішнього світу. Попри це, інформація з різних джерел

часто збігається, що дозволяє робити висновок про системний характер репресивної політики. Діяльність Комітету з прав людини ООН у цьому напрямку нерідко наштовхується на відсутність співпраці з боку офіційного Пхеньяна. У своїх прецедентних справах Комітет з прав людини наголошував на необхідності забезпечення прозорості в пенітенціарній системі та невідкладного припинення практик катування й політично мотивованих ув'язнень [30]. Міжнародно-правові механізми нахшталт універсального періодичного огляду в межах Ради ООН з прав людини теоретично мали б підштовхувати Північну Корею до реформ, проте результати залишаються неефективними з огляду на послідовну політику самозамкненості цієї держави.

Загальновизнано, що підвищення рівня обізнаності міжнародної спільноти та подальше документування фактів порушень прав людини може сприяти формуванню додаткового тиску на північнокорейське керівництво. Утім, навіть за умови широкого розголосу про злочини проти людяності, ситуація з політичними переслідуваннями, обмеженнями свободи слова й трудовими таборами залишається критичною. Влада Пхеньяна блокує будь-які канали впливу ззовні та унеможлиблює доступ незалежних правозахисних місій до більшості об'єктів. Крім того, жорсткий контроль над власним населенням та воєнізована ідеологія «сонгун» ускладнюють внутрішній опір і масовий протест. Частина населення взагалі не має доступу до інформації про альтернативні моделі суспільного устрою, що унеможлиблює будь-які спроби організованої політичної опозиції. Усе це зумовлює надзвичайно низький потенціал внутрішніх перетворень.

Значна кількість сучасних досліджень присвячена пошуку ефективних шляхів розв'язання кризи прав людини в Північній Кореї. Проте науковці наголошують: навіть найжорсткіші санкції не завжди дають очікуваний результат, оскільки вони можуть призвести до погіршення соціально-економічної ситуації та ще більшого обмеження громадянських свобод. Деякі фахівці пропонують посилювати дипломатичний тиск за допомогою універсальних міжнародних механізмів, включаючи Міжнародний

кримінальний суд, куди могли б бути направлені відповідні матеріали щодо потенційних злочинів проти людяності. Водночас суттєвою перешкодою залишаються вето постійних членів Ради Безпеки ООН і нестача консенсусу серед світових держав стосовно прийняття рішучих заходів. Розширення гуманітарних програм, підтримка біженців, створення можливостей для навчання та працевлаштування тих, хто втікає з КНДР, розглядаються як найменші кроки, що можуть підштовхнути до еволюції політичної системи або, принаймні, збільшити обізнаність про зовнішній світ [37].

Отже, проблема забезпечення прав людини в Північній Кореї має комплексний характер і не може бути вирішена виключно через санкції чи міжнародний тиск. Системні порушення, такі як масові арешти, катування, страти, а також обмеження свободи слова й політичних свобод, зумовлені внутрішньою логікою тоталітарного режиму, фундаментальною ізоляцією держави та ідеологією «сонгун». Політичні переслідування і соціальна дискримінація на політичному підґрунті слугують ефективними інструментами контролю населення. Наукові дослідження та правозахисні розслідування підкреслюють, що будь-які реформи в сфері прав людини в КНДР нерозривно пов'язані з політичною трансформацією держави. В сучасні ситуації залучення міжнародних інституцій, оприлюднення фактів порушень прав людини й підтримка біженців є єдиними механізмами, що можуть, принаймні, засвідчити масштаб проблеми й створити передумови для пошуку більш системних рішень.

3.2. Реакція міжнародної спільноти на ситуацію з правами людини в Північній Кореї

Реакція міжнародної спільноти на порушення прав людини в Корейській Народно-Демократичній Республіці (КНДР) залишається одним із найбільш дискусійних і складних питань сучасних міжнародних відносин. Враховуючи відомі факти про систематичні утиски громадян, застосування примусової праці та політичні репресії, світове співтовариство неодноразово вживало жорстких заходів впливу.

Зокрема, Рада Безпеки ООН запровадила низку санкцій, що охоплюють економічні, фінансові та військово-технічні сфери, спрямовані на обмеження доступу Пхеньяна до зовнішніх джерел фінансування та сучасних технологій. Санкції Сполучених Штатів Америки, Європейського Союзу та інших держав переважно синхронізуються з резолюціями ООН, посилюють економічну ізоляцію Північної Кореї та ускладнюють можливості для розвитку ядерних і ракетних програм, що де-факто мають значний вплив і на загальну ситуацію з правами людини.

Разом з тим, ухвалені санкційні режими супроводжуються офіційними доповідями Ради Безпеки ООН з прав людини, зокрема систематичними оглядами стану дотримання фундаментальних прав і свобод у КНДР. Вагомим кроком стала доповідь Комісії ООН з прав людини 2014 р., в якій містилося чимало документально підтверджених свідчень про тортури, застосування колективного покарання, а також жорстокі обмеження свободи слова і пересування. Ці звіти не тільки привернули увагу міжнародної спільноти, а й створили підґрунтя для подальших рекомендацій щодо посилення моніторингу та притягнення винних до відповідальності [45].

Значну роль у поширенні інформації та стимулюванні міжнародного тиску відіграють і правозахисні організації, такі як Amnesty International та Human Rights Watch. Їхня багаторічна діяльність спрямована на збір свідчень від втікачів з Північної Кореї, публікацію щорічних звітів та лобіювання на користь

рішучіших дій ООН і лідерів світових держав. Водночас Комісія ООН з прав людини координує заходи з розслідування порушень, звертаючись до різних механізмів, зокрема створених при Раді ООН з прав людини, для формування узгодженої міжнародної позиції.

Політика сусідніх країн стосовно Північної Кореї часто характеризується поєднанням дипломатичного тиску та потреби у збереженні регіональної стабільності. Південна Корея, маючи безпосередній інтерес у політичних та гуманітарних процесах в КНДР, на міжнародних майданчиках активно піднімає питання захисту прав людини та підтримує діалог щодо можливих шляхів реінтеграції.

Сполучені Штати Америки, які традиційно залишаються одним із головних ініціаторів санкційних обмежень, паралельно застосовують стратегію «максимального тиску», проте також відкриті для переговорних форматів, що можуть створити умови для покращення гуманітарної ситуації. Японія акцентує увагу на проблемі викрадених громадян, домагаючись їх повернення та розслідування справ, які, за офіційною позицією Токіо, мають безпосередній стосунок до прав людини.

Китай, підтримуючи Пхеньян у певних економічних аспектах, водночас підкреслює необхідність мирного вирішення конфліктів, і уникає прямої критики уряду КНДР з огляду на стратегічну важливість стабільності на Корейському півострові. Російська Федерація, зі свого боку, переважно підтримує риторику про недоцільність надмірної ізоляції Північної Кореї, наголошуючи на пріоритеті дипломатії [24, с. 25-35].

Водночас залишаються суттєві виклики, пов'язані зі здатністю міжнародної спільноти ефективно впливати на ситуацію з правами людини в КНДР. По-перше, складний механізм узгодження санкцій в ООН часто супроводжується суперечностями між впливовими гравцями, що відкладає запровадження жорсткіших заходів. По-друге, КНДР використовує замкненість інформаційного простору, засоби пропаганди та контроль над громадянами для створення вигідної для влади картини, що було підтверджено чисельними

даними щодо «м'якої сили» Пхеньяна [24, с. 25-35]. По-третє, навіть попри сумісні резолюції ООН, уніфікованої позиції ключових сусідів не завжди вдається досягнути зважаючи на перетини стратегічних і економічних інтересів.

Враховуючи резонанс на світовій арені, дипломатичні зусилля США, Південної Кореї та Японії отримали додатковий імпульс після зустрічей у Кемп-Девіді, де лідери цих країн приділили окрему увагу посиленню тристоронньої взаємодії у сфері безпеки та прав людини [26]. У результаті посилюється міжнародний тиск на КНДР, однак його ефективність нерідко піддається внутрішніми політичними факторами та консолідованим спротивом влади в Пхеньяні.

Тож незважаючи на ухвалення послідовних санкцій, публікацію доповідей і діяльність правозахисних організацій, остаточних перетворень у сфері прав людини поки що не досягнуто. Проте міжнародна спільнота продовжує шукати додаткові важелі впливу, демонструючи готовність до координації зусиль, щоб спонукати КНДР до відкритості та дотримання універсальних стандартів прав людини.

У цьому контексті також варто звернути увагу на роль спеціальних доповідачів ООН, уповноважених зосереджувати увагу міжнародної спільноти на конкретних порушеннях. Від 2004 р. Спеціальний доповідач з прав людини в КНДР регулярно представляє Генеральній Асамблеї та Раді з прав людини доповіді, що базуються на свідченнях очевидців, матеріалах з відкритих джерел, а також наданих правозахисними організаціями даних. Ці документи мають важливе значення для формування політики міжнародного реагування, оскільки слугують підставою для подальших резолюцій та розгляду можливостей залучення міжнародного кримінального правосуддя [38].

Особливе місце займають також дискусії навколо створення міжнародного механізму притягнення до відповідальності високопосадовців КНДР за порушення прав людини. Ідеї щодо передання ситуації до Міжнародного кримінального суду або створення спеціального трибуналу були озвучені у резолюціях Генеральної Асамблеї ООН, однак реалізація таких ініціатив

залишається заблокованою з огляду на політичну конфігурацію Ради Безпеки [39].

Крім того, деякі держави, зокрема Великобританія, Канада та Австралія, запровадили національні санкції проти осіб, відповідальних за грубі порушення прав людини у КНДР [36], відповідно до принципів так званого Magnitsky Act. Ці заходи передбачають замороження активів, заборону на в'їзд та інші обмеження, що мають на меті персоналізувати міжнародний тиск та створити прецеденти відповідальності за системні зловживання [47].

Таким чином, міжнародна реакція на порушення прав людини поступово еволюціонує від декларативного засудження до розробки інструментів, здатних здійснювати як політичний, так і правовий тиск на Північну Корею. Водночас виклики залишаються масштабними, зважаючи на ізолюваність країни, відсутність незалежних каналів комунікації із громадянським суспільством КНДР та обмеженість безпосереднього впливу на урядову політику.

3.3. Вплив прав людини на діалог між КНДР та Республікою Кореєю

У контексті міжкорейських відносин питання прав людини набуває особливої актуальності, оскільки воно відіграє ключову роль у дипломатичному діалозі між Північною та Південною Кореєю. Вплив порушень прав людини на переговори між КНДР і Південною Кореєю є предметом численних дискусій серед міжнародних дослідників, політиків та правозахисників. Підтримка прав людини з боку міжнародних організацій, зокрема ООН, США та інших держав, також відіграє вагомий роль у формуванні стратегій діалогу та можливих змін у політиці КНДР.

До основних аспектів міжкорейського діалогу належать: політична складова і дипломатичні виклики. Південна Корея неодноразово ініціювала

діалог, спрямований на покращення міжкорейських відносин, що підтверджується сучасними ініціативами, зокрема пропозицією переговорів у 2024 р. [21]. Політичний режим КНДР, що характеризується авторитарною системою правління, значно ускладнює цей процес. Попри певні періоди діалогу та співпраці, такі як зустрічі лідерів двох країн у 2000, 2007 та 2018 рр., фундаментальні розбіжності залишаються незмінними.

Основні порушення прав людини у Північній Кореї включають: примусову працю; відсутність свободи слова та політичних прав; утримання громадян у таборах для політичних в'язнів [4, с. 10-20].

Міжнародна спільнота, зокрема ООН, США та інші держави, відіграють важливу роль у порушенні питань про права людини під час переговорів. Наприклад, ООН ухвалювала резолюції щодо ситуації з правами людини у КНДР, закликаючи до покращення умов життя північнокорейських громадян та притягнення до відповідальності винних у порушеннях [15, с. 85-95]. А США використовують санкції та дипломатичний тиск як інструменти впливу на КНДР.

Перспективи змін у політиці КНДР щодо прав людини пов'язані з діяльністю міжнародної спільноти. Зокрема, міжнародний тиск та економічні труднощі можуть змусити північнокорейське керівництво здійснити певні реформи. Однак збереження авторитарної моделі управління зменшує ймовірність суттєвих змін без кардинальних реформ у політичному керівництві.

Загалом, питання прав людини є одним з найбільш контроверсійних аспектів міжкорейського діалогу. Його вирішення потребує комплексного підходу, що включає: міжнародний тиск; дипломатичні ініціативи; внутрішньополітичні зміни у КНДР. Подальший розвиток подій залежатиме від готовності Північної Кореї до конструктивного діалогу та рівня міжнародного впливу на її політику.

Особливу увагу в аналізі міжкорейського діалогу варто приділити гуманітарним аспектам, які безпосередньо пов'язані з дотриманням прав людини [35]. Йдеться насамперед про об'єднання розділених родин, доступ гуманітарних місій до території КНДР та забезпечення базових потреб населення в умовах

санкційного тиску. Ці питання неодноразово ставали предметом обговорення на міжурядових зустрічах та в рамках роботи Червоного Хреста [49].

Водночас міжкорейський діалог суттєво залежить від безпекових умов, зокрема програм ядерного озброєння КНДР, що часто стають фактором ескалації напруженості та блокування будь-яких гуманітарних ініціатив. У цьому контексті питання прав людини відходить на другий план, поступаючись геополітичним міркуванням. Проте представники правозахисних організацій неодноразово наголошують, що довгострокова стабільність можлива лише за умови системного покращення гуманітарної ситуації та поступового відкриття північнокорейського суспільства до міжнародної взаємодії [48].

Окремої уваги заслуговує позиція громадянського суспільства Південної Кореї, де активно діють об'єднання колишніх втікачів з КНДР. Їхня діяльність спрямована не лише на інформування міжнародної спільноти про реальний стан справ у Північній Кореї, а й на формування внутрішньої підтримки державної політики, орієнтованої на права людини. Уряди Південної Кореї різних років по-різному реагували на такі ініціативи: від сприяння гуманітарним каналам до обмеження розповсюдження інформаційних матеріалів задля уникнення провокацій.

Громадянське суспільство Південної Кореї, зокрема організації колишніх втікачів з КНДР, відіграє ключову роль у висвітленні порушень прав людини в Північній Кореї та формуванні політики, спрямованої на гуманітарні зміни. Такі об'єднання, як «Вільна Північна Корея», «Бійці за вільну Північну Корею» та «Північнокорейська спілка за права людини», займаються поширенням інформації через радіо, листівки, флешки та цифрові платформи, щоб зруйнувати інформаційну ізоляцію в КНДР. Вони також виступають на міжнародних майданчиках, таких як ООН, надаючи свідчення про репресії та умови в політичних таборах, що вплинуло, зокрема, на звіт ООН 2014 р. [45].

Крім того, ці організації допомагають втікачам адаптуватися до життя в Південній Кореї через психологічну, юридичну та соціальну підтримку. Реакція урядів Південної Кореї на їхню діяльність залежить від політичного курсу:

консервативні адміністрації, як за Лі Мйон Бака чи Пак Кин Хе, підтримували ці ініціативи як інструмент тиску на КНДР, тоді як ліберальні уряди, наприклад Мун Чже Іна, обмежували їх, щоб уникнути провокацій Пхеньяна, зокрема через закон 2020 року, що забороняє запуск листівок [44].

Північна Корея різко критикує ці дії та чинить тиск на Сеул, погрожуючи зривом переговорів. У Південній Кореї діяльність втікачів викликає неоднозначну реакцію: одні підтримують жорсткий підхід до КНДР, інші вважають його шкідливим для діалогу. На міжнародному рівні свідчення втікачів сприяють посиленню санкцій проти Пхеньяна та формуванню коаліцій для тиску на режим. Організації стикаються з погрозами від КНДР, нестабільним фінансуванням і труднощами інтеграції втікачів у суспільство. Їхній вплив може зростати в умовах напружених міжкорейських відносин, якщо буде підтримка Сеула та міжнародних партнерів [38].

Попри періодичні гуманітарні ініціативи, безпековий порядок денний і ядерна програма КНДР відсувають права людини на другий план, що знижує ефективність зовнішнього тиску та гальмує прогрес у сфері гуманітарних свобод. Активна участь міжнародних організацій та правозахисних груп підтримує видимість проблеми на світовій арені й сприяє ухваленню санкційних та резолюційних рішень, однак реальне покращення можливе лише за умови поєднання трьох факторів: адресного міжнародного тиску, який залишає Пхеньяну «вікна» для поступу; внутрішньополітичних стимулів у самій КНДР (економічних чи елітних); послідовної позиції Сеула, що врівноважує безпекові й гуманітарні пріоритети.

Права людини в КНДР – це не другорядна гуманітарна тема, а стратегічний вимір безпеки, який безпосередньо корелює з військово-політичною стабільністю на півострові. Тільки комплексний підхід, що поєднує безпекові гарантії, поетапні гуманітарні поступки та контрольоване пом'якшення санкцій, здатен створити умови для покращення відносин між КНДР і Республікою Кореєю.

Через злочини проти людяності Пхеньян перебуває під багат шаровими санкціями ООН, США та ЄС. Економічна ізоляція підштовхує режим витискати додаткові ресурси у військово-ракетний сектор і демонструвати силу ракетними пусками, щоб торгуватися за послаблення санкцій що, у свою чергу, загострює безпекову ситуацію на півострові і негативно впливає на відносини КНДР з Південною Кореєю.

Системні репресії й відсутність елементарних свобод для населення роблять будь-які запевнення Пхеньяна мало переконливими для Сеула, Вашингтона й Токіо. Без видимого гуманітарного прогресу важко перейти від тимчасового перемир'я до реальних угод зі скорочення озброєнь або створення механізмів кризового менеджменту між військовими каналами КНДР та Республіки Корея.

Після включення прав людини в КНДР до порядку денного РБ ООН (2024 р.) гуманітарний блок остаточно з'єднався з безпековим: звіти Управління Верховного комісара з прав людини тепер нап'язані із санкційними й контрольними режимами, а отже будь-яка ескалація репресій автоматично генерує нові політичні протистояння на глобальному рівні, що позначається на військовій стабільності півострова.

Активісти-втікачі, які запускають листівки або інформаційні флеш-носії на КНДР, щоразу стають приводом для артилерійських обстрілів чи демонтажу спільних офісів зв'язку. Це показує, що тема прав людини може у реальному часі трансформуватись у військову напругу на лінії розмежування. Деякі дослідження вказують на те, що доки репресивний апарат тримає населення у страху, керівництво КНДР бачить ядерний арсенал головним гарантом виживання й інструментом внутрішньої мобілізації. Поліпшення гуманітарної ситуації могло б знизити потребу у зовнішньому ворогові для легітимації та відкрити шлях до поступових безпекових компромісів з Південною Кореєю.

У разі внутрішньої кризи Північна Корея може вдається до зовнішньої провокації, щоби згуртувати населення. Тож моніторинг прав людини стає раннім індикатором можливої ескалації: стрімке зростання репресій або

переміщення в'язнів може сигналізувати про підготовку режиму до жорсткішого курсу.

Таким чином, права людини – це найбільш політично чутливий вимір міжкорейського діалогу. Систематичні порушення прав людини в КНДР слугують постійним чинником недовіри, який ускладнює будь-які спроби налагодити стабільні політичні або економічні контакти. Для Сеула та його партнерів тема прав людини виконує подвійну функцію: з одного боку, вона є моральним і юридичним аргументом міжнародного тиску на Пхеньян, а з іншого — інструментом внутрішньої легітимації політики щодо КНДР перед власним суспільством і світовою спільнотою.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

1. Права людини є фундаментальною складовою сучасного міжнародного права, яка формувалася під впливом історичних, політичних та соціокультурних чинників. Еволюція концепції прав людини сприяла її інституціоналізації через прийняття численних міжнародно-правових актів, серед яких ключовими є Загальна декларація прав людини та Європейська конвенція з прав.

Класифікація прав людини дозволяє краще усвідомити їх зміст та особливості реалізації. Права людини є взаємозв'язані та неподільні, адже обмеження в одній сфері неминує тягне порушення в інших. З огляду на це, забезпечення прав людини має залишатися пріоритетом не лише для національних правових систем, а й для міжнародної спільноти, яка має забезпечувати дотримання загальновизнаних стандартів у глобальному масштабі.

2. Порушення прав людини в КНДР мають системний характер і зумовлені політичними, економічними та правовими чинниками. Авторитарний режим, відсутність політичного плюралізму, централізована економіка, функціонування трудових таборів, жорстка цензура, дефіцит продовольства та репресивне правосуддя створюють середовище, в якому основоположні права людини грубо ігноруються.

3. Аналіз особливостей забезпечення прав людини в КНДР свідчить про системний, глибоко вкорінений характер порушень, які охоплюють усі сфери суспільного життя. Тоталітарна модель управління, заснована на монополізації влади, жорсткому контролю над інформаційним простором, централізації політичної системи та репресивному апараті, зумовлює масові арешти, катування, примусову працю, страту без суду та інші злочини проти людяності. Політична лояльність визначає доступ до соціальних благ і прав, що створює атмосферу страху та безправ'я.

Ідеологія «сонгун», що ставить армію в центр державної політики, виключає «неблагонадійні» групи з базових правових і соціальних гарантій. Умови інформаційної ізоляції та репресивної політики призводять до повної відсутності громадянських свобод та ефективного внутрішнього опору. Попри численні зусилля міжнародної спільноти, відсутність співпраці з боку КНДР, право вето в Раді Безпеки ООН, яке використовують часто Китай і Росія, та геополітичні фактори значно ускладнюють тиск на режим.

4. Реакція міжнародної спільноти на порушення прав людини в КНДР демонструє складний баланс між моральним осудом, санкційним тиском і дипломатичними спробами залучення Пхеньяна до діалогу. Запроваджені санкції ООН, ЄС, США та інших країн, а також діяльність таких організацій як Amnesty International і Human Rights Watch, дозволили підняти проблему на глобальний рівень та сформулювати рекомендації щодо відповідальності за масові зловживання.

Водночас ефективність цих заходів стримується низкою об'єктивних факторів: внутрішньою закритістю режиму, блокуванням резолюцій у Раді Безпеки ООН, відсутністю єдності серед ключових міжнародних гравців та маніпулятивною пропагандою Пхеньяна. Попри заклики до притягнення винних до відповідальності, досягнення реальних змін залишається малоімовірним без фундаментальної політичної трансформації всередині самої КНДР.

Наразі міжнародна спільнота намагається посилити координацію та шукати нові підходи – від механізмів індивідуальної відповідальності (Magnitsky Act) до створення умов для гуманітарного впливу. Така стратегія дає шанс поступово формувати зовнішній тиск, який у перспективі може змінити ставлення режиму до питань прав людини.

5. Порушення прав людини є ключовим фактором у міжкорейських відносинах. Вони впливають на динаміку міждержавного діалогу, реалізацію гуманітарних ініціатив, безпекову ситуацію на Корейському півострові. Південна Корея виступає за активне привернення уваги до проблеми прав людини в КНДР як на двосторонньому, так і на міжнародному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко О. П. Проблема захисту прав людини, які виникають в результаті глобалізаційних трансформацій. *Іноземне право*. 2021. №2. С. 45–50.
2. Антонів І. В. Зовнішня політика КНДР на сучасному етапі. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Чорноморський національний університет імені Петра Могили, 2023. С. 123.
3. Веніславський Ф. В. Забезпечення прав та свобод людини як передумова стабільності конституційного ладу України. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. №1 (56). С. 105–112.
4. Дезінтеграція і інтеграція Кореї: особливості північної та південної Кореї. *European Political and Law Discourse*. 2018. Т. 5, №1. С. 10-20. URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-1/10.pdf>. (дата звернення: 27.04.2025)
5. Дідух Х. Сучасні теоретико-правові підходи до розуміння "прав людини". *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: «Юридичні науки»*. 2021. №3 (31). С. 40–52.
6. Забзалюк Д., Тополевський Р. Методологічні засади дослідження прав людини. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: «Юридичні науки»* 2023. №37. С. 14–20.
7. Загальна декларація прав людини: Декларація; ООН від 10.12.1948. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_015 (дата звернення: 25.02.2025)
8. Захаров Б. Тоталітаризм і свобода вираження поглядів у Північній Кореї. *Права людини в Україні*. 2001. URL: <https://khp.org/1007461144> (дата звернення: 15.04.2025)
9. Киричук В. Проблема прав людини в Північній Кореї та її вплив на міжнародні відносини. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2018. №3. С. 89–95.

10. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні. *Правова єдність*. 2008. 350 с.
11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) : Конвенція; Рада Європи від 04.11.1950 «Законодавство України» Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_004 (дата звернення: 25.02.2025)
12. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання : Конвенція; ООН від 10.12.1984. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_085 (дата звернення: 25.02.2025)
13. Коцан І. С., Коцан Н. І. Методологія досліджень міжнародних відносин. *Навчальний посібник. Луцьк: Волиньполіграф*. 2022. 120 с.
14. Лановий О. Ідеологізація як технологія зовнішньої політики Північної Кореї. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2020. №2. С. 108–115.
15. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*. 2021. С. 85-95. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49085/1/Міжкультурна%20кому нікація%20в%20контексті%20глобалізаційного%20діалогу%20Ч.1.pdf>. (дата звернення: 27.04.2025)
16. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Пакт; ООН від 16.12.1966. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_043 (дата звернення: 25.02.2025)
17. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : Пакт; ООН від 16.12.1966. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_042 (дата звернення: 25.02.2025)
18. Новіченко А. В. Щодо наукової інтерпретації поняття "основні права людини". *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми*. Харків: ХНУВС, 2019. С. 152–154.

19. Онишко О. Б. (ред.) Міжнародний захист прав людини: *навчальний посібник за ред. О. Б. Онишко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2022. 540 с.*
20. Осадчук О. Політичний режим Північної Кореї (1991–2016): тоталітаризм чи посттоталітаризм? *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2017. Вип. 14. С. 133–140.*
21. Південна Корея запропонувала КНДР діалог — хоче покращити відносини. *Громадське. 2024. URL: <https://hromadske.ua/svit/229512-pivdenna-koreia-zaproponuvala-kndr-dialoh-khoche-pokrashchyty-vidnosyny>. (дата звернення: 27.04.2025)*
22. Порубай М. В. Дезінтеграція і інтеграція Кореї: особливості північнокорейської політичної системи. *European Political and Law Discourse. 2018. Т. 5, Вип. 1. С. 89–96.*
23. Прієшкіна О. В. Права людини в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Правова держава. 2017. Вип. 26. С. 33–40.*
24. Пропаганда і м'яка сила у зовнішній політиці Північної Кореї. *Регіональні студії. 2023. №35. С. 25-35. URL: <https://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/35/25.pdf>. (дата звернення: 31.03.2025)*
25. Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація. *Вісник Національної академії правових наук України. 2013. №2 (73). С. 10–16.*
26. Результати саміту США, Японії та Південної Кореї у Кемп-Девіді. Національний інститут стратегічних досліджень. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/rezultaty-samitu-ssha-уароніуі-та-південної-кореуі-у-кемп>. (дата звернення: 30.03.2025)
27. Сватий І. В. Права людини у міжнародному праві: *підручник І. В. Сватий. Київ: ФОП Кандиба Т. П., 2021. 320 с.*
28. Стеценко С. Г. Права людини у міжнародному праві: навчально-методичний посібник. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2021. 120 с.

29. Сущенко В. М. Проблеми реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні (у контексті верховенства права). *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2012. Т. 129. С. 28–32.
30. Ханські Р., Шейнін М. Огляд діяльності Комітету з прав людини. Прецедентні справи Комітету з прав людини. *Видання Інститут прав людини*. 2007. С. 50.
31. Хмель А. О., Забеліна Д. І. Роль КНР у врегулюванні корейської проблеми на початку ХХІ століття. *Наукові праці. Політологія*. 2018. Вип. 1 (303). С. 54–59.
32. Шевчук С. В. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2010. №2. С. 55–64.
33. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018. 164 с.
34. Beal Rich. Songun North Korea. 2020. URL: <https://koryogroup.com/blog/songun-songun-north-korea> (дата звернення: 26.03.2025)
35. Chang Hyo Joon. Examining the Nexus between Human Rights and Security on the Korean Peninsula: Holistic and Integrative Approaches. *International Journal of Korean Unification Studies*. 2023. Vol. 32, No. 1. P. 69–95.
36. Chubb, Danielle, and Yeo, Andrew (eds.). North Korea Responds to Transnational Human Rights Advocacy. In *North Korean Human Rights: Activists and Networks*, Cambridge University Press, 2018, pp. 224–248.
37. Empowering Refugees in Freedom. *Liberty in North Korea 501(c)3 Nonprofit Organization*. EIN 73-1710135. URL: <https://libertyinnorthkorea.org/refugee-resettlement> (дата звернення: 28.03.2025)
38. Eric Ryu. Human Rights Situation in North Korea: Significant Progress from the United Nations Human Rights Mechanisms and What Can Be Done. *Minnesota Journal of International Law*. 2018. Vol. 27, No. 2. P. 547–588.
39. Gomes-Abreu, Adam. Are Human Rights Violations Finally Bad for Business? The Impact of Magnitsky Sanctions on Policing Human Rights Violations. *Journal of International Business and Law*, vol. 18, no. 1, 2019, pp. 1–25.

40. Gray K., Lee J. W. Following in China's footsteps? The political economy of North Korean reform. *The Pacific Review*. 2017. Vol. 30, No. 1. P. 51–73.
41. Hayes Adam. Event Study: Definition, Methods, Uses in Investing and Economics. 2024. URL: <https://www.investopedia.com/terms/e/eventstudy.asp> (дата звернення 19.02.2025)
42. Ireson R. The State of North Korean Farming: New Information from the UN Crop Assessment Report. 38 North. *U.S.-Korea Institute, Johns Hopkins University School of Advanced International Studies*. 2013, P. 67-73.
43. Kim Jong Un's economic reforms: an overview. *Institute for Far Eastern Studies*. URL: <https://www.jstor.org/stable/43908957> (дата звернення: 04.03.2025)
44. Kim Tong-Hyung. South Korea's Constitutional Court strikes down law banning anti-Pyongyang leafleting. 2023. URL: <https://apnews.com/article/south-korea-propaganda-leaflets-kim-jong-un-b3e8c5dd05c50e1d91dafca807b91b35> (дата звернення: 27.04.2025)
45. North Korea: UN Commission documents wide-ranging and ongoing crimes against humanity, urges referral to ICC. 2014. URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2014/02/north-korea-un-commission-documents-wide-ranging-and-ongoing-crimes-against> (дата звернення: 01.04.2025)
46. OHCHR in the Democratic People's Republic of Korea. URL: <https://www.ohchr.org/en/ohchr-democratic-peoples-republic-korea-dprk> (дата звернення: 15.04.2025)
47. Salmón, Elizabeth. Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in the Democratic People's Republic of Korea. *United Nations Human Rights Council, A/79/235*, 2023.
48. Sonnenberg Stephan, Goedde Patricia. Accountability for Human Rights Crimes in North Korea: Jurisdictional Dilemmas in South Korea. *Asian Perspective*. 2023. Vol. 47, No. 3. P. 513–541.
49. Suh Bo-hyuk. Human Rights and the Dynamics of Inter-Korean Relations. *Asian Perspective*. 2013. Vol. 37, No. 1. P. 77–97.